

Sait Çetinođlu: Yok Edici ‘Varlık Vergisi’

Posted on 23/03/2016

“Varlık Vergisi” üzerinden 70 yıl geçti. Ancak kurbanlarının acıları dinmediği gibi, bu vergi ile ilgili çeşitli münasebetlerle savunmalar yapılmakta ve bu ırkçı vergi meşrulaştırılmaktadır. Bunlardan biri de Hasan Pulur’un konuya ilişkin yazısıdır. Bu konuda geniş bir literatür var, ancak bunlar oldukça zengin bilgiler taşımaya rağmen eksiktir. “Varlık Vergisi” arşivleri halen kapalı olduğundan, önemli bilgilere erişmek bugün bile mümkün olmamaktadır. Bu bakımdan kendimin yaptığı araştırma dahil bütün araştırmalar eksiktir. Araştırmanın en önemli eksikliği giderilememekte; bu ırkçı vergiden kimler yararlandı sorusuna cevap alınamamaktadır. Bu soruya önemli ölçüde cevap verebilecek olan tapu daireleri araştırmacılara kapalıdır. Araştırmam sırasında tapu dairelerinde çalışma izni alamadığım gibi, bu “vergi”den dolayı pay katan kamu kurumlarına ‘bilgi edinme kanunu’ndan yararlanarak sorduğum sorulara da “sır” olduğuna gerekçesiyle en küçük bir cevap alamadım.

Tapu dairelerinin o günkü yevmiye defterlerine bir göz atmak bile bu “vergi”den kimlerin nasıplendiğini ve Türk kapitalizminin geliştirilmesi sürecinde gayrimüslim vatandaşların acıları apaçık gözler önüne serilecektir.

“Varlık Vergisi” ile ilgili çok şey söylenebilir. Milliyet gazetesinden Hasan Pulur ipe sapa gelmez yazısında ekonomik gerekçelere sığınarak vergiyi aklamaya çalıştığı için biz de ekonomik veçheden bakarsak:

1. “Varlık Vergisi” bir vergi değildir. Ayrımcı, keyfi ve ırkçı bir uygulamadır. Uygulamayı bir vergi olarak düşünmek, devletin kendi yurttaşlarından bir bölümünün biçilmesine, kültürel olarak silinmesine ve yaşam araçları ellerinden alınarak kadim topraklarından göç

etmelerinden başka bir seçenek bırakmayan İttihatçı gelenekten gelen etnik temizlik politikasını, vicdansızlığı aklamaktır. “Varlık Vergisi” 1915’ten sonraki son noktadır. Bu anlayışı devlet bugün dahi inkar etmemektedir. Hasan Pulur, “Varlık Vergisi”ni ödeyemeyenlerin kışın ortasında Aşkale’ye sürgün edilerek dağ başlarında yollardaki karları kürelemek, yol yapmak için gönderildiğinin 80. yıl dönümünde “Varlık Vergisi”ni, bu verginin uygulayıcılarından ve bu uygulamanın utancını taşıyan Cahit Kayra’ya (eski enerji bakanı) dayanarak aklamaya çalışmaktadır. Bu sürgünlerin yaş ortalaması 50’nin üstündedir ve bunların 25’i Aşkale’den geri dönememiştir. Sürgünler yazın sıcağında da İç Anadolu’ya Sivrihisar’a gönderilmişlerdir. Buradan kaçının geri dönemediğini bilmiyoruz.

2. “Vergi”nin savaştan zenginleşme ile de ilgisi yoktur. Savaştan zenginleşenlerin olduğu doğrudur. Ancak gayrimüslim tüccarların zenginleştiği de doğru değildir. “Varlık Vergisi” komisyonlarında olduğu gibi eski ittihatçılardan oluşan savaş sırasındaki men-i ihtikar komisyonları Müslüman olmayan tüccarlara göz açtırmamaktadır. Bu dönemde gayrimüslimlerin ticareti bu komisyonların sıkı denetiminde sürmektedir. Bunların ihtikara karışmaları/kalkışmaları bu tahakküm altında söz konusu değildir. O dönem gazetelerine bakılırsa men-i ihtikar komisyonları cezaların tamamını sudan sebeplerle gayrimüslim tüccarlara kesmişlerdir. Hıristiyan ve Musevi tüccarların küçük bir hareketi ağır cezalara mal olmaktadır.

3. “Varlık Vergisi”nin ekonomik yönü de yoktur. Ekonomik ve kültürel soykırım politikasıdır. Ekonomide “1915’e rağmen” hala yer tutan Hıristiyan, Musevi ve “dönme” yurttaşların ekonomiden uzaklaştırılması sadece bir sonuçtur. “Varlık Vergisi” Türk-Müslüman burjuvazisinin önünü açtığı gibi Türk bürokratik burjuvazisinin de önünü açmıştır. Uygulamacıların birçoğu sonraları başbakanlar ve bakanlar olarak karşımıza çıkar. Dönemin ekonomisine baktığımızda uygulamanın gerekçelerinden hiçbiri gerçekleşmemiştir. Toplanan paralar çarçur edilmiştir. Bunlardan ilk aklımıza gelenler: İnönü anıtları, Şükrü Saraçoğlu’nun memleketi Ödemiş’te adına açılan anıt, Ankara’da bugün Namık Kemal Mahallesi olarak anılan Saraçoğlu Mahallesi’nde üst düzey devlet memurlarının kaldığı

memur lojmanları yapılmıştır. Memurlara ikramiye, elbise, silah vs.

4. Orantısızdır, adaletsizdir. Eğer uygulamada dönemin ekonomik zorluğunun eşit dağıtılması söz konusu olsaydı, Ermeni tüccarlardan kapitalinin %232'si, Musevilerden %179'u, Rumlardan %156'sı oranında ödeme gücünün kat be kat üzerinde vergi istenirken, Müslümanlara %4.94 oranında "vergi" salınmazdı. Müslümanlar için vergi tavanı gayrimüslimler için vergi tabanıdır. Baro başkanına 500 lira vergi kesilirken, Hıristiyan işportacı 500 lira ödeyecektir. Hasan Pulur hangi ekonomik gerekçeden bahsediyor. Ancak utanmazlığın sınırının olmadığını da biliyoruz.

5. "Vergi" eşitlik ve sıkıntıları paylaşmak olsaydı, devletin en üstündekilerden İnönü kızgınlıkla vergisini ödemez, Fevzi çakmak da "Ben gavur muyum" sözleriyle itiraz etmezdi.

Bu yok edici vergi ile ilgili aşağıda yer verdiğimiz sınırlı tanıklık, devletin Müslüman olmayan vatandaşlarını nasıl biçtiğini gözler önüne sermektedir. Sözü tanıklara bırakıyoruz.

Yeorgiu Topaloğlu'nun tanıklığı:

İstanbul'da doğdum ve okula gittim.□ Sonradan peynir tüccarı oldum ve bilinen Ticaret Odası'nda kayıtlıydım.□ Dükkânım Eminönü'ndeydi; orada babam İosif bana yardımcı oluyordu.

1943'ün Ocak ayında bize toplam 105.000 lira vergi tarhedildi 'Varlık Vergisi' adı altında. Tanıdığımız bir Türk'e baba emaneti evimizi iki bin liraya satmak zorunda kaldık, Türk devleti bizi mecbur etmeden evvel. Fakat bize tarhedilen vergi çok büyük olduğu için ve verebilecek durumda olmadığımız için Şubat 1943 tarihinde polis babamı tutukladı; 72 yaşındaydı o zaman ve Aşkale'ye tehcir oldu.

Bir buçuk ay sonra, 32 yaşındayken beni de tutukladılar -hasta ve 40 derece ateşim olmasına

rağmen-. Beni babamı karşılamaya gönderdiler. Hayvanların taşındığı vagonlara topladılar ve birçok gün süren seyahatten sonra bizi bir istasyona indirdiler. Bu istasyon Aşkale toplama kampına yürüyerek 8 saat mesafede idi. Orada çadırda -25 derecede ve ısıntısız kaldık. Büyük yaşta olanlar çalışmıyorlardı, biz gençleri ise yoldan karları temizlemeye ve rayların üstündeki buzları parçalamaya mecbur ediyorlardı. Beslenme olarak sefil kalitede karavana vardı ve günde bunun için 70 kuruş borçlanıyorduk. Biz aramızda para toplayıp, bir sürgün yoldaşa yemek pişirme görevi verdik. Ödeyecek durumda olmayanlar için diğerleri paylaşıyordu.

Sonradan bizi Sivrihisar'a sevk ettiler. Babam gırtlak kanseri oldu ve birkaç gün sonra öldü. Ben başka kampta olduğumdan kendisini göremedim. Ama son günlerinde memleketlim Kostas Andoniadis görmüştü; zaten bana bildiren oydu.

Sürgünler naaşları tahta üstüne koyarlar ve tarlalara gömerlerdi; yanlarında da boş bir şişenin içine ölünün isminin yazılı olduğu bir kağıt parçası koyarlardı. Papaz yoktu. Bizden birisi papazlık görevi yapar, cenaze-i ilahisini okurdu ve sonradan trisagion.

Babamın vefatından bir ay sonra kamptan kaçtım ve çok serüvenli bir seyahatten sonra elbisesiz ve aç İstanbul'a vardım. Ayios Nikolas gününde, 6 Aralık 1943 tarihinde, babamın anısına dua okunulan güne yetiştim.

Biraz sonra eziyetler durduruldu ve diğer sürgünler de evlerine döndüler. Hayatım, bu felaketten sonra birçok yıl normalleşmemişti. Bizim dükkânın işletmesini üstüne alan Türk hamal Halit Özgal, bizim döndüğümüzü öğrenir öğrenmez kasayı boşaltıp ortadan kayboldu. Aynı devirde kızkardeşim Elda da sıkıntısından kanser oldu ve 1945'te öldü.

Az sonra ailemle birlikte Bakırköy'den daha emniyetli olan Tatavla'nın Bomonti mahallesine taşındım.

Ama 1955'te yeni felaket bizi buldu: Eylül olayları. Öğleden sonra erken bir saatte, kaldığımız apartmanın kapıcısı Mustafa, Elenlerin evlerinin ve dükkânlarının “kırıldığını” bana bildirdi ve bana dairenin bütün ışıklarını yakmamı tembihledi, balkona da bir Türk Bayrağı asmamı söyledi. Kendisi de dışarıda bekledi ve bizi belalardan kurtardı. Bütün komşu ev ve dükkânlar mahvedildi, aynı şekilde kiliseler ve mezarlıklar. Bir mucize eseri dükkânım kurtuldu, çünkü levhası Y.Topaloğlu idi ve bir Türk'e ait olduğu sanılıp vandalları aldattı.

O zamandan sonra 1963 yılının başlangıcına kadar bizi sürekli rahatsız ettiler; Türkler bize taş atıyordu, bir korku iklimi içinde yaşıyorduk. Daha evvelki yılların kötü tecrübeleriyle çok korktum. Kızım Klelia'nın Zapio Lisesi'ni bitirmesini bekleyip, ailemle birlikte Yunanistan'a sığındım.

Marika Şişmanoğlu'nun tanıklığı:

Bakırköy'de doğdum ve hayatımın ilk yıllarını geçirdim. Babam Grigorios tüccar ve beyaz eşyalar ithalatçısı idi. Dükkânı da Eminönü'ndeydi. 1943'ün başında 30 bin lira 'Varlık Vergisi' tarhedildi. Bu miktar dayanılmazdı. Düşünün, aynı durumda bölgede en iyi dükkâna sahip Türk tüccar Suraski'ye yalnız 800 lira vergi tarhedildi. İki evimiz vardı, bunlardan 10 odalı olan ev 7 bin liraya satıldı. Babam her iki evi ve dükkânı satmaya mecbur kaldı ama borcunu ödemeye muvaffak olamadı. Böylece tutuklandı ve Aşkale'ye sürüldü. Henüz 1941'de kadın elbiseleri imalat fabrikası açan amcam Yeorgio Şişmanoğlu'na büyük vergi tarhedildi ve mâli açıdan mahvoldu. Aşkale'ye sürüldü ve hemen hemen bir yıl sonra kötü bir durumda geri döndü.

Aşkale'de karlardan yolları temizliyorlardı. Bize babamın 1943 Haziran'ında gönderdiği fotoğrafta tanıyamadım. Çok kilo vermişti.

Sonradan Sivrihisar'a sevk edildi. Orada bir sabah 57 yaşında kalp krizi geçirip öldü. Ben o

zaman 16 yaşında idim ve annemle dayım Hristo Aravanopulu'nun evine taşındık. O da 1943'te Aşkale'ye sürülmüştü. Dayım, babamı bir tarlada ağacın altına bir şişeye ismini koyarak gömdüklerini söyledi, aynı tarlada başka kişiler de gömüldüğü için, eğer mezardan çıkarılırsa tanınabilirsin diye.

Eylül 1955'te bizi başka bir felaket bekliyordu; Türkler evimizi "elekten" geçirdi, sağlam bir şey bırakmadılar.

Bir yıl sonra evlenip Yunanistan'a gittim.

Anastasiu İ. Antoniadis'in tanıklığı:

Babam İsaak un tüccarlığı ile uğraşıyordu. 1943'te 100 bin lira 'Varlık Vergisi' tarhedildi. Bu miktar elinde olmadığından ve likidite edebileceği herhangi bir gayrimenkulü olmadığından, 6 Ağustos 1943 tarihinde, 68 yaşında tutuklandı ve Sivrihisar'a gönderildi. Orada, 24 gün sonra soğuktan çadırın içinde öldü. Yanına bir de şişe gömmüşler ismiyle, eğer mezardan çıkarılırsa tanınabilirsin diye.

Ben Türk Ordusu'nda Ankara yakınlarında bir kampta askerlik hizmetimi yapıyordum. 10 Eylül'de izin alıp asker arkadaşım Mosho Dimitradi ile babalarımızı görmeye gittik. Maalesef benim babam zaten ölmüştü. Ben 22 yaşındaydım. 1945'te tezkere aldım, Pangaltı'ya taşındım ve evlendim.

1950-55 yıllarını hatırlıyorum; her yıl Kuruçeşme'de Kutsal Tapınak Ayios Dimitrios'da, 1943'te Anadolu'da ölen 11 Elen için anlarına dua okuyorduk.

1955'te, Eylül olaylarında Türkler, elektronik eşyalar onardığım dükkânımı mahvettiler.

1965'te kızlarım ilkokulu bitirip, anneleri ile birlikte Atina'ya gittiler. Bir yıl sonra ben de

onları takip ettim.

Konstandinou V Konstandinidi'nin tanıklığı:

Babam Vasilios'un beyaz eşya dükkânı vardı. 1943'te 70 bin lira "Varlık Vergisi" tarhedildi. Sahibi olduğumuz evimiz yoktu. Babam dedemin lahana tarlasını ve bütün eşyaları satmak zorunda kaldı. Üç yıl zeminde uyuduk. Topladığı paralar vergiyi vermeye yeterli değildi. Böylece 1 Mayıs 1943 tarihinde tutuklandı, birkaç gün Demirkapı'da tutulduktan sonra Erzurum'a tren vasıtası ile sürüldü. Kalp rahatsızlığı vardı ve askerler kar temizlemeye mecbur etmiyorlardı. Fakat jandarmalar çalışmak zorunda olduğunda ısrar ediyorlardı. Rahatsızlandı, 67 yaşında kalp krizinden öldü.

Erzurum'da bir Rus manastırının bahçesinde, Kostandino İatru ile birlikte gömüldü.

Anastasiu K. İatru'nun tanıklığı:

Babam Konstandinos'un bahriye aksesuar dükkânı vardı. 90 bin lira 'Varlık Vergisi' tarhedildi. Evimizi eşyalarıyla birlikte ve dükkânı sattık, ancak (toplanan) paralar vergiyi ödemeye yeterli değildi. Böylece 9 Mart 1943 tarihinde babamı tutukladılar ve birkaç gün Demirkapı'da tutulduktan sonra 16 Mart tarihinde Aşkale'ye sürüldü. Ben o zaman Ankara'da askerdim, izin alıp istasyona indim, babamı orada görüp elini öptüm. Bu onu son görüşüm oldu. Kardeşim Meletios o zaman İsmet İnönü'nün baş doktoru idi. Babamın serbest bırakılması için çok uğraştı ama boş yere. 3 Mayıs'ta 68 yaşında öldü ve Erzurum'da bir Rus manastırının bahçesine gömüldü. Sonradan naaşını İstanbul'a getirmeye çalıştık ama bize "önce borcunuzu ödeyin, sonra bakarız" dediler.

1955'te başka bir facia yaşadık. Türkler bahriye aksesuar dükkânımı, Tatavla'da evimizi ve kardeşimin mikrobiyoloji ve patoloji laboratuvarını mahvetttiler. Bir yıl sonra artık Türkiye'de kalamayacağımızın bilincine vardım, büyük bir karar aldıktan sonra Atina'ya göç ettik.

Kaynak: http://www.mesop.net/osd/soft/zeitung_print.php?id=1631